

**UCHWAŁA NR XXXVII/276/2021
RADY GMINY RADZIŁÓW**

z dnia 22 grudnia 2021 r.

w sprawie aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Radziłów na lata 2016-2023

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U z 2021 r., poz. 1372 ze zm.) w związku z art. 16b i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U z 2020 r., poz. 1876 ze zm.) uchwała się co następuje:

§ 1. W załączniku do uchwały Nr XVII/112/16 Rady Gminy Radziłów z dnia 29 stycznia 2016 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Radziłów na lata 2016-2023, Rozdział II.2 otrzymuje brzmienie określone w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Radziłów.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Zbigniew Mroczkowski

II.2 HARMONOGRAM REALIZACJI STRATEGII na LATA 2022-2023

Zgodnie z zaplanowanym systemem aktualizacji **Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Radziłów na lata 2016-2023** „część programowa: cele, kierunki działań, harmonogram będzie poddawana przeglądowi i aktualizacji raz na trzy lata” (str. 43).

W listopadzie 2021 roku, Koordynator Strategii – GOPS w Radziłowie, dokonał przeglądu kierunków działania oraz analizy prognoz i tendencji zmian w obszarach społecznych, w zakresie objętym strategią, zgodnie ze sposobem wdrażania i monitorowania. Wnioski z lat 2019-2020 zostały opracowane na podstawie danych OZPS (Oceny Zasobów Pomocy Społecznej) przygotowywanej przez GOPS, Raportów o stanie gminy Radziłów przygotowywanych przez Wójta Gminy, <https://www.polskawliczbach.pl/gmina/Radzilow> oraz informacji z danych Banku Danych Lokalnych GUS. Podsumowanie stało się podstawą do planowania harmonogramu strategii na lata 2022-2023.

Wybrane kierunki mają ułatwić podejmowanie decyzji związanych z planowaniem budżetu w obszarze spraw społecznych w kolejnym okresie. Do powyższych kwestii należy wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych oraz umożliwianie im przewyższania trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne zasoby i możliwości. Istotne znaczenie mają tu także kwestie związane z polityką rynku pracy, ochroną zdrowia oraz polityką mieszkaniową i oświatą.

TENDENCJE I PROGNOZY OBSZARÓW SPOŁECZNYCH

Na dzień 31. 12. 2020 r. liczba mieszkańców gminy Radziłów zmniejszyła się w stosunku do 2019 roku o 61 osób, przez co wynosiła 4839, w tym: 2410 kobiet (49,8%) i 2429 (50,2%) mężczyzn.

W odniesieniu do poszczególnych kategorii wiekowych były to:

liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym (14 lat i mniej) – łącznie 760 osób, to 15,7%

liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym (15 - 64 lat) wynosiła: 3089 osób, stanowiła 63,8%
liczba mieszkańców: 990 osób, czyli 20,5%.

W latach 2002-2020 liczba mieszkańców zmalała o 12,6%.

Średni wiek mieszkańców **wynosił 41,8 lat** i był porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa podlaskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Mieszkańcy gminy Radziłów zawarli w 2019 roku 24 małżeństw. Jest to więcej od wartości dla województwa podlaskiego oraz nieznacznie więcej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 6 rozwodów.

30,8% mieszkańców gminy Radziłów jest stanu wolnego, 55,2% żyje w małżeństwie, 3,8% mieszkańców jest po rozwodzie, a 9,4% to wdowy/wdowcy.

Gmina Radziłów miała kolejny, ujemny przyrost naturalny w latach 2019-2020:

w roku 2019 wynoszący -11, urodziło się 45 dzieci, zmarło 56 osób,

w roku 2020 wynoszący -49, urodziło się 37 dzieci, zaś zmarło 86 osób.

Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,61 i **jest znacznie mniejszy od średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju**¹.

Liczba mieszkańców systematycznie spada. Jednym z powodów jest migracja osób z terenu gminy, w przeważającej większości są to ludzie młodzi, uczący się i pracujący poza miejscem zameldowania oraz zawierający związki małżeńskie. Kolejnym powodem spadku liczby mieszkańców jest wzrost liczby osób w starszym wieku. Niska liczba urodzeń i zwiększająca się liczba zgonów powoduje ujemny przyrost naturalny.

W 2019 roku zarejestrowano 23 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 42 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy Radziłów -19.

2019 roku **35,1% zgonów w gminie Radziłów spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 28,2% zgonów były nowotwory**, a 6,7% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności gminy Radziłów przypada 11.74 zgonów. Było to **znacznie więcej od wartości średniej dla województwa podlaskiego oraz znacznie więcej od wartości średniej dla kraju.**

Odpowiedzią na taką strukturę i tendencję grup wiekowych musi być polityka lokalna na rzecz dalszego wspierania liczby urodzeń oraz zapewnienia dostępności do usług dla dzieci z rodzinami.

W 2020 roku w gminie Radziłów stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) **55 przestępstw**. Jest to **wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa podlaskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski.** Wskaźnik wykrywalności

¹ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Radzilow

sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Radziłów wynosi 82,80% i był nieznacznie większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa podlaskiego.

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Radziłów najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 5,91 (wykrywalność 76%) oraz przeciwko mieniu - 4,25 (wykrywalność 59%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe - 2,30 (99%), o charakterze gospodarczym - 2,93 (78%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,36 (88%).

W gminie funkcjonują jednostki budżetowe: Zakład Komunalny w Radziłowie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radziłowie, Dom Pomocy Społecznej w Mścichach, Zespół Szkolno- Przedszkolny w Radziłowie, Szkoła Podstawowa w Słuczu i Biblioteka Samorządowa w Radziłowie. W 2020 r. prowadzone były 2 szkoły przez stowarzyszenia: Szkoła Podstawowa w Kramarzewie i Szkoła Podstawowa w Klimaszewnicy, z czego Szkoła Podstawowa w Kramarzewie jest szkołą niepubliczną oraz 2 przedszkola gminne. Do gminnych przedszkoli uczęszczało 86 dzieci.

We wrześniu 2020 r. naukę w szkołach podstawowych i oddziałach przedszkolnych rozpoczęło 455 uczniów (w tym w 1 oddziale integracyjnym 20 uczniów - w Zespole Szkolno - Przedszkolnym w Radziłowie). **Liczba uczniów ma tendencję spadkową.**

W gminie Radziłów w 2020 roku prowadzono Centrum Kultury. Budynek dostosowany był do potrzeb osób niepełnosprawnych.

W 2020 r. przy gminnych jednostkach kultury działały: grupy taneczne oraz 4 Koła Gospodyń Wiejskich w Radziłowie, Radziłów Kolonia, we Mścichach, w Kieljanach oraz 1 Klub Senior+. Gmina nie posiada świetlic i miejsc dla młodzieży.

W zasobach gminy było 18 mieszkań komunalnych.

W gminie w 2020 r. znajdowała się jedna apteka i jeden punkt apteczny.

W rejestrze REGON **zarejestrowane były 184 podmioty** gospodarki narodowej, z czego 132 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. **Liczba ta ma tendencje wzrostowe.** Zarejestrowano 22 nowe podmioty, a 9 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009-2017 najwięcej (22) podmiotów zarejestrowano w roku 2020, a najmniej (8) w roku 2017.

Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Radziłów najwięcej (11) jest stanowiących spółki cywilne. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że **najwięcej (177) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników.**

44,5% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Radziłów pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo),

22,6% w przemyśle i budownictwie,

a 10,7% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja)

oraz 1,1% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości)².

Rolnictwo i leśnictwo pełni ważną rolę w życiu mieszkańców gminy, zapewniając najwięcej miejsc pracy.

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Radziłów 58 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 20 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -38.

W 2019 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Radziłów wynosiło 4 758,98 PLN, co odpowiada 91.80% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Bezrobocie rejestrowane wynosiło w 2020 roku **7,7% (6,9% wśród kobiet i 8,4% wśród mężczyzn)**. **To mniej niż stopa bezrobocia dla powiatu, która wynosiła 12,0%** Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych **to 134**. W grupie bezrobotnych odnotowano znaczący spadek w stosunku do roku 2017, kiedy grupa ta liczyła 159 osób. Niestety nadal osoby długotrwale bezrobotne stanowią największą grupę wśród pozostających bez pracy – jest to 62% osób. Powinno to znaleźć odzwierciedlenie w planowanych działaniach społecznych, ekonomii społecznej i aktywnej integracji prowadzonej przez GOPS we współpracy z PUP i organizacjami lokalnymi.

Działania instytucji powiatowych koncentrowały się na przygotowaniu, realizacji i monitorowaniu projektów z zakresu promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych na lokalnym rynku pracy. Realizowano:

1. projekt „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie grajewskim” skierowany był do 176 osób do 30 roku życia należących do tzw. kategorii NEET (osoby, które nie pracują, nie szkolą się i nie uczestniczą w kształceniu formalnym w trybie stacjonarnym), w szczególności do osób długotrwale bezrobotnych, niepełnosprawnych oraz osób o niskich kwalifikacjach.

2. projekt „Zmotywowani i aktywni” skierowany był do osób długotrwale bezrobotnych, niepełnosprawnych, po 50 roku życia oraz osób o niskich kwalifikacjach. W 2019 roku z projektu skorzystało 130 osób.

3. Ze środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego w 2019 roku skorzystało 19 pracodawców, przeszkolono 174 osoby.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radziłowie współpracował z Powiatowym Urzędem Pracy w Grajewie przy organizowaniu prac społecznie użytecznych dla 4 osób w roku

² https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Radzilow#mobilne-grupy-wieku

2020, sporządzał wykaz podopiecznych długotrwale bezrobotnych, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej jako kandydatów do wykonywania takich prac w placówkach gminy.

Odczuwalne problemy **rodzin i osób bezrobotnych** skłaniały do korzystania z pomocy społecznej w roku 2020, **62 rodziny**. Wśród grup korzystających z pomocy społecznej jest to druga pod względem liczebności grupa.

Pomoc i wsparcie z pomocy społecznej w gminie Radziłów w 2020 roku uzyskało 852 osób, co stanowiło **17,61% wszystkich mieszkańców gminy**, w stosunku do 2019 roku, łączna liczba osób korzystających ze wsparcia **zwiększyła się o 35 osób**.

Z danych na przestrzeni lat 2016-2020 z OZPS wynika jednak **spadek osób i rodzin**, korzystających z pomocy społecznej ora spadek liczby wypłacanych świadczeń finansowych, w roku 2016 z pomocy korzystało 1044 osoby, zaś w roku 2017 już 955 osób, a w 2020 – 852 osoby.

W gminie w 2020 roku najczęściej występującymi **przyczynami trudnej sytuacji życiowej** osób i rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną było kolejno:

ubóstwo- 156 rodzin,
bezrobocie – 62 rodziny,
bezradność- rodziny niepełne, wielodzietne- 61,
niepełnosprawność – 32 rodziny.

W gminie funkcjonował 1asystent rodziny, który objął swoją opieką 13 rodzin.

Wśród świadczeń pomocy społecznej udostępniano:

- posiłki dla 205dzieci oraz 164 stypendiów socjalnych dla uczniów,
- usługi opiekuńcze dla 14 niesamodzielnych oraz odpłatność za pobyt 6 osób w DPS .

Utrzymuje się duże zapotrzebowanie na pomoc w formie usług opiekuńczych, rehabilitacyjnych i specjalistycznych w miejscu zamieszkania. Należy więc liczyć się z prognozą, iż w przyszłości koszty związane z zabezpieczeniem potrzeb mieszkańców w tym zakresie będą wzrastały. Część z nich może zaspokajać Ośrodek Senior +.

PODSUMOWANIE:

- Jednym z problemów demograficznych, z jakim boryka się gmina wiejska Radziłów jest systematyczny odpływ młodych ludzi do miast i ujemny przyrost naturalny. Skutkuje to nasileniem zjawisk recesyjnych w obszarach gospodarki. Przyczyną migracji jest przede wszystkim brak miejsc pracy, zmiana stanu cywilnego i wspólne zamieszkanie z małżonkiem.
- By ograniczyć to negatywne zjawisko, należy wzmocnić otoczenie rolnictwa oraz zapewnić korzystne, zachęcające do inwestowania warunki, utrzymać tendencje sprzyjające

zintensyfikowanemu rolnictwu, leśnictwu i dbaniu o stan środowiska naturalnego we współpracy z sołectwami, rolnikami. Wykorzystać kolejny okres finansowania z EU.

- Należy poszukiwać efektywnych rozwiązań wobec osób z grup ryzyka na rynku pracy. Utrzymać współpracę z PUP i instytucjami działającymi w obszarze rynku pracy, ekonomii społecznej; realizację projektów i przedsięwzięć. Wciąż w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy są bezrobotni długotrwale. Jak wykazują dane gminne, problem bezrobocia jest szerszy i dotyczy również gospodarstw rolnych, w tym niemożności równego traktowania i zatrudniania emerytów rolników na rynku pracy.
- Niezbędna jest współpraca partnerska służb publicznych, instytucji pozarządowych i prywatnych w obszarze rozwiązań rynkowych, tworzenie możliwie najlepszych warunków dla pozyskiwania inwestorów.
- Ważna jest realizacja aktywnych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób ubogich i bezrobotnych poprzez realizację projektów współfinansowanych przez EFS oraz programów osłonowych w zakresie pomocy społecznej.
- Uwagę należy zwrócić na kwestię związane z niepełnosprawnością oraz zwiększonym zapotrzebowaniem na usługi na rzecz osób niesamodzielnych. Problem ten związany jest ze starzeniem się społeczeństwa gminy oraz problemami zdrowotnymi.
- Wzmocnić należy bezpieczeństwo seniorów, kontynuować prowadzenie działań profilaktycznych.
- Z przeprowadzonych analiz wynika, że spada liczba klientów pomocy społecznej. Środki przeznaczone na realizację zadań własnych gminy powinny w pełni zabezpieczyć potrzeby mieszkańców.
- Pomoc społeczna w gminie Radziłów była podczas ostatnich lat adresowana w pierwszej kolejności do osób i rodzin z powodu ubóstwa, bezrobocia, bezradności i niepełnosprawności.
- Występuje większe zapotrzebowanie na wzmoczoną pracę socjalną oraz wsparcie rodziny, dodatkowe specjalistyczne doradztwo i terapię, nowe formy pracy z rodziną. Należy utrzymać i rozszerzyć formy wsparcie rodzinie, a także dobre funkcjonowanie Lokalnego Zespołu Interdyscyplinarnego, kontynuować programy edukacyjne. Kontynuować należy zapewnienie kompleksowego wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu ról opiekuńczo – wychowawczych, w tym poprzez zatrudnienie asystenta rodziny.

Prezentowane tendencje i prognozy zostały uwzględnione w planowanym harmonogramie działań strategicznych

2. HARMONOGRAM REALIZACJI STRATEGII NA LATA 2022-2023

Nr	NIEZBĘDNE KIERUNKI DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI/MIERNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY	RAMY FINANSOWE
I CEL ROZWÓJ RYNKU PRACY I POMOC OSOBOM BEZROBOTNYM				
Nr	NIEZBĘDNE KIERUNKI DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY	RAMY FINANSOWE
1.	Współpraca podmiotów rynku pracy, PUP, publicznych i niepublicznych w obszarze przeciwdziałania bezrobociu.	Ilość inicjatyw i projektów.	PUP Grajewo, GOPS, Urząd Gminy, instytucje pomocowe,	Budżet samorządu gminy, GOPS, środki zewnętrzne, w tym LGD -
2.	Pozyskiwanie funduszy na aktywizację grup znajdujących się w szczególnie trudnym położeniu na rynku pracy.	Liczba szkoleń, warsztatów dotyczących wiedzy i umiejętności ekonomiczno-gospodarczych.	instytucje edukacyjne, organizacje pozarządowe i kościelne, LGD Biebrzański Dar Natury	środki EFS, EFRR, PROW.
6.	Działania edukacyjne dla osób prowadzących działalność rolniczą, agroturystyczną.	Liczba inicjatyw ekonomii społecznej		
9.	Wprowadzanie działań i usług ekonomii społecznej.	Liczba inicjatyw skierowanych do przedsiębiorców		
10.	Promocja gospodarcza gminy i podmiotów na terenie województwa i Polski, pozyskiwanie inwestorów.			
11.	Udział w szkoleniach dla pracowników samorządu w obszarze dobrych praktyk na wsi, agroturystyki i innych.			
12.	Wsparcie przedsiębiorczości i aktywności lokalnej.			
14.	Rozwój kompetencji cyfrowych wśród mieszkańców gminy.			

CEL II WZMOCNIENIE RODZIN I OSÓB NAJSŁABSZYCH				
3.	Tworzenie partnerstw z kościołem i instytucjami pracujących na rzecz ubóstwa i wspierania osób starszych, niepełnosprawnych.	Liczba działań i partnerstw. Liczba usług/świadczeń/wydarzeń w istniejących ośrodkach.	Instytucje kultury i edukacji, GOPS, Urząd Gminy, instytucje pomocowe, organizacje pozarządowe i kościelne, LGD Biebrzański Dar Natury	Budżet samorządu gminy, GOPS, środki zewnętrzne, w tym LGD - środki EFS, EFRR, PROW.
4.	Zwiększenie dostępu do usług specjalistów, w tym terapeutycznych.	Liczba nowych usług.		
5.	Edukacja rodziców z trudnościami wychowawczymi poprzez pracę socjalną, asystenturę rodziny.	Liczba wydarzeń edukacyjnych		
9.	Propagowanie zdrowego stylu życia, edukacja prozdrowotna dla osób starszych.	Wzrost liczby inicjatyw i usług na rzecz osób zależnych w środowisku.		
14.	Rozwijanie systemu opieki nad starszymi i przewlekle chorymi mieszkańcami.	Wzrost dostępności do usług, liczba usługodawców.		
11.	Zapewnienie dostępności do pomocy psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, logopedycznej, korekcyjnej, asystenckiej i innych wynikających z potrzeb mieszkańców gminy.			
CEL III ROZWÓJ KAPITAŁU SPOŁECZNEGO, EDUKACJI I KULTURY W GMINIE				
3.	Organizacja imprez sportowych, kulturalnych i artystycznych, w tym dla dzieci i młodzieży.	Liczba wydarzeń i imprez na rzecz dzieci i młodzieży.	Instytucje kultury i edukacji, GOPS, Urząd Gminy, instytucje pomocowe, organizacje pozarządowe i kościelne, LGD Biebrzański Dar Natury	Budżet samorządu gminy, GOPS, środki zewnętrzne, w tym LGD - środki EFS, EFRR, PROW.
4.	Rozwój form spędzania czasu wolnego opartego na potencjale szkoły i środowiska. Poprawa dostępności i jakości (rozbudowa) infrastruktury edukacyjnej, cyfrowej, sportowej i kulturalnej.	Liczba usług czasu wolnego dla zróżnicowanych grup społecznych w gminie. Nowa infrastruktura gminna.		
5.		Liczba projektów i działań		

10.	Prowadzenie stałych elementów edukacji osób starszych, w tym ośrodka Senior +	realizowanych wspólnie z LGD.		
12.	Wykorzystanie nowego okresu programowania EFS do realizacji lokalnych usług, rozwoju organizacji, grup.			

Realizacja Strategii odbywać się będzie również poprzez wdrażanie zadań, zgodnie ze wskaźnikami zapisanymi w:

- Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Gminnym Programie Wspierania Rodziny,
- Gminnym Programie Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi,

a także przez inne niezbędne, dostosowane do zgłaszanych/diagnozowanych potrzeb, programy i projekty, mające na celu pomoc mieszkańcom gminy, grupom i społecznościom.

Opracowanie aktualizacji: GOPS w Radziłowie